

HOTEL *Barbizon*

A SZÁLLODA, AMELY SZABADDÁ TETTE A NŐKET

„Igazi csemege. Lenyűgöző pillantás az elfeledett női történelem egy darabjára.”

– Sunday Times –

fine selection

PAULINA BREN

PAULINA BREN

HOTEL

Barbizon

A SZÁLLODA, AMELY SZABADDÁ TETTE A NŐKET

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, Szeged, 2024

Zoltánnak és Zsófinak

BEVEZETÉS

Az ünnepelt filmcsillag, Rita Hayworth épp holtfáradtnak tettei magát a *Címlaplány* című film (1944) egész napos próbája miatt, amiben egy modellt alakít. Itt a *Life* magazinnak pózol a Barbizon tornatermében valódi modellek társaságában

Ki volt a nő, aki a híres New York-i Barbizon Hotelben szállt meg? Jöhetett bárhonnan – bármelyik amerikai kisvárosból, vagy épp csak a George Washington híd túloldaláról –, de leggyakrabban sárga kockás taxival érkezett, mert még nem tudta, hogyan kell használni a metrót. Egy cédulára volt fölírva a szálloda címe, amit jól érthetően felolvasott a

sofőrnek: „Barbizon Hotel, Keleti Hatvanharmadik utca 140.” De a taxisofőr minden bizonnyal már akkor tudta, hogy ez a Manhattanbe frissen érkezett lány hová igyekszik, mielőtt az megszólalt. Talán észrevette, milyen félösen inti le a taxit, vagy milyen szorosan fogja a barna bőröndje fülét, vagy hogy ünneplőruha van rajta.

A cédula már valószínűleg gyűrött volt, vagy legalábbis puha a sok fogdosástól, miután idáig utazott a lánnyal vonaton, buszon vagy – ha szerencsés vagy tehetős volt – akár repülővel, vagy megnyerte a *Mademoiselle* magazin pályázatát, mint Sylvia Plath vagy Joan Didion. Élete legizgalmasabb és legjelentőségtejtelsebb pillanata volt, amikor ez a fiatal nő belépett a Barbizon kapuján. Maga mögött hagyta a szülővárosát és mindazt az elvárást (vagy épp azok hiányát), amit az otthona jelentett. Nagy elhatározással indult el szerencsét próbálni, gyakran sok hónapnyi könnyörgés, kuporgatás, tervezgetés után. Végre itt volt New Yorkban, készen arra, hogy újraalkossa önmagát, hogy teljesen új életet kezdjen. Kezébe vette a sorsát.

A magazinok sok-sok éven át ezzel a felkiáltással hirdették a Barbizont: „Ó, de nagyszerű is NEW YORK-ban lenni... kivált a Barbizon Női Szállodában lakni!” A reklámszöveg változatlansága biztonságot sugallt: *New York legszínvonalasabb lakószállodája fiatal nők számára.* A magazinok cikkei azonban a ragadozókra is figyelmeztettek, azokra a férfiakra, akik New York utcáin portyáztak csinos, naiv, fiatal teremtésekre vadászva, és a Barbizon védelmet és menedéket is ígért. De más oka is volt, hogy Amerika fiatal női ott akartak lakni. Mindenki tudta, hogy a szálloda tele van feltörekvő színésznőkkel, modellekkel, énekesnőkkel, képzőművészekkel, íróknokkal, akik közül néhányan már hírnévre is szert tettek. Amikor Rita Hayworth szexin és pimaszul pózolt a *Life* magazinnak a szálloda tornatermében, ezeket a lehetőségeket testesítette meg.

A jövevénynek legelőször Mrs. Mae Sibley igazgatóhelyettes és kapuőrző sárkány próbáját kellett kiállnia. A bebocsátás alapfeltétele az ápoltság volt (csinosak előnyben!), valamint egy ajánlólevél, ami a nő jó és erényes jelleméről tanúskodott. Mrs. Sibley csöndben A, B vagy C kategóriákba sorolta az érkezőket. A-t kaptak a huszonnyolc év alattiak, B-t a huszonnyolc és harmincnégy közöttiek, C-t pedig azok, hja, akik már árkon-bokron túl voltak. Az idegesen mosolygó, vasárnapi iskolai kalapot

viselő vidéki lány többnyire A-t kapott. Ez az első próbatétel még könnyű volt. Ha Mrs. Sibley jóváhagyta a jelentkezését, és kezébe nyomta a szobakulcsot és a házirendet, a Barbizon új lakója fölliftezett a szobája emeletére, bevette magát új otthonába, ahová férfiak a lábukat sem tehettké be, és eltűnődött, mihez is kezdjen. A kis íróasztallal, sublóttal, fotellal, állólámpával, virágos ágytakaróval leterített keskeny ágygal és ugyanolyan anyagból varrt függönnyel berendezett, cseppnyi szobát egyesek fényűzőnek, mások szerénynek találták, de mindenesetre a Barbizon minden fiatal lakójának valamiféle felszabadulást jelentett. Legalábbis eleinte.

A *Hotel Barbizon* New York leghíresebb női szállodájának történetét meséli el 1927-es építésétől kezdve egészen 2007-ig, amikor sok millió dolláros luxuslakásokká alakították át. Egyszerre szól azokról a nőkről, akik beléptek a kapuján, Manhattan huszadi századi történelméről és a nők törekvéseinek elfeledett történetéről. A szállodát a dübörgő húszas években építették annak a rengeteg nőnek, akik hirtelen New Yorkba özönlöttek, hogy a vadonatúj, csillogó-villogó felhőkarcolókban dolgozzanak. Nem akartak kényelmetlen panziókban lakni; azt akarták, ami a férfiaknak már rendelkezésére állt: elegáns „klubszállodákat” vagy lakószállodákat heti lakbérrel, napi takarítással és étkezdével, hogy ne kelljen főzni magukra.

A húszas években más női szállodák is nyíltak, de Amerika képzeletét leginkább a Barbizon ragadta meg. Tovább fennmaradt, mint a legtöbb másik, részben mert fiatal nők éltették, majd később, az ötvenes években ráadásul szép, kívánatos fiatal nők. A szálloda kizárólag nőket fogadott; férfiak csupán az előcsarnokba léphettek be, amit hétvége „Szerelmesek utcájának” hívtak, ahol a párok megbújtak a sarkokban, és a megfelelő módon elhelyezett cserepes növények takarásában ölelkeztek. A világtól elvonultan élő író, J. D. Salinger, bár nem volt ragadozó, a Barbizon kávézójában lebzelt, kanadai jégghokizónak adva ki magát. Más férfiak hirtelen elfáradtak, és egy kis pihenőre szorultak, mihelyt átértek a Lexington Avenue-n a Hatvanharmadik utcánál, és a Barbizon előcsarnoka tökéletes felüdülést biztosított. Malachy McCourt, az *Angela's Ashes*

(Angela hamvai) című könyv szerzőjének a fivére egy maroknyi másik férfival egyetemben állította, hogy sikerült följutnia a szigorúan őrzött emeleti hálószobákba. Ezzel mások is próbálkoztak – és elbuktak, Mrs. Sibley nem kis derűtségére (és bosszúságára), pláne, amikor vízvezetékyszerelő-vagy nőgyógyászruhában kísérelték meg ezt.

A Barbizon lakóinak névsora valóságos „Ki kicsoda?": a *Titanic* túlélője, Molly Brown; színésznők, mint Grace Kelly, Tippi Hedren, Liza Minnelli, Ali MacGraw, Candice Bergen, Phylicia Rashad, Jaclyn Smith és Cybill Shepherd; író nők: Sylvia Plath, Joan Didion, Diane Johnson, Gael Greene, Ann Beattie, Mona Simpson és Meg Wolitzer; a divattervező Betsey Johnson; az újságíró Peggy Noonan és Lynn Sherr, valamint sokan mások. Ám mielőtt nevük közismert lett, ők is csak a Barbizon fiatal lakói voltak, akik bőrönddel, ajánlólevéllel és reménnyel érkeztek. Néhányuk álma teljesült, sokaké nem. Volt, aki visszatért a szülővárosába, míg mások bekuckóztak barbizonbeli szobájukba, és azon tűnődtek, hol romlottak el a dolgok. Mindegyikük úgy tervezte, hogy csak ideiglenesen marad ezen a kipárnázott helyen, amíg meg nem állapodik, ki nem éli az ambícióját, a törekvéseit. Sokan azonban hosszú évekig ott ragadtak. A fiatalabb lakók csak úgy emlegették ezeket a kövületeket, hogy „a Nők”, akiknek jelenléte arra figyelmeztette őket, mi lesz velük, ha nem igyekeznek továbblépni.

Az 1970-es években, amikor a ragyogó Manhattanból egy időre lepusztult Manhattan lett, a Nők esténként összegyűltek a hallban, hogy kitárgyalják a fiatalabb eresztést, és kéretlen tanácsokat osztogassanak nekik a szoknyájuk hosszát és a torzonborz frizurájukat illetően. Még több mondanivalójuk akadt a '80-as években, amikor a vezetés már nem tudta fönntartani az eredeti, kizárólag nőknek szóló szentély látomását, és megnyitotta a szállodát a férfiak előtt. Ám annak ellenére, hogy távozással fenyegetőztek, a Nők maradtak. Amikor Manhattanból kívánatos ingatlanpiac lett, és a Barbizon utoljára átalakult – ezúttal szállodából luxuslakásokká –, a Nők saját, felújított emeletet kaptak Barbizon/63. néven, ahol néhányuk még ma is él, ha meg nem halt. Levélsekre nyük egy másik mai lakó, a brit színész-komikus, Ricky Gervaisé mellett van.

Amikor a Barbizon Női Szálloda 1928-ban megnyitotta kapuit, magától értetődő volt, hogy fehér közép- vagy felső osztálybeli fiatal nőknek

szánták. Ezt jelezte az előkelő Upper East Side-i fekvés, a reklámok, amelyekben mindig egy híres lakója szerepelt, illetve az a bizonyos kötelező ajánlólevél. 1956-ban azonban a Temple Egyetem egyik hallgatója, Barbara Chase, a tehetséges képzőművész-táncos növendék jelent meg a Barbizonban. Minden valószínűség szerint ő volt a szálloda első afroamerikai lakója. Ott-tartózkodása eseménytelenül zajlott, bár nemcsak jó külseje és tartalmas önéletrajza oltalmazta, hanem a *Mademoiselle* magazin is. A magazin főszerkesztője, Betsy Talbot Blackwell, a New York-i sajtóvilág egyik tekintélye hozta New Yorkba június hónapra a magazin színvonalas vendégszerkesztői pályázatának egyik győzteseként. Senki nem tudta, beengedi-e a szálloda vezetősége Barbara Chase-t. Beengedték, még ha az alagsori úszómedencét nem említették is neki. A *Mademoiselle* magazin Madison Avenue-i szerkesztőségében Betsy Talbot Blackwell kikísérte Barbarát az irodából, amikor a déli államokból származó ügyfelek érkeztek, hogy megismerkedjenek az év fiatal vendégszerkesztőivel.

A Barbizon és a *Mademoiselle* magazin sok tekintetben szimbiózisban élt. Mindkettő hasonló közönségnek szólt, mindkettő harcot hirdetett a változásért, és végül mindkettő arra a sorsra jutott, hogy épp azoknak a nőknek a változó értékrendje és érdekei írták felül őket, akikhez eredetileg szóltak. Épp ezért lehetetlen elmesélni a Barbizon történetét anélkül, hogy közben meg ne fordulnánk a *Mademoiselle* szerkesztőségének folyosóin is. 1944-ben Betsy Talbot Blackwell úgy döntött, hogy a vendégszerkesztői pályázat győztesei a Barbizonban szálljanak meg. Június hónapra Manhattanbe költöztek, hogy napközben árnyékként kövessék a magazin szerkesztőit, esténként pedig elegáns vacsorákkal, fényes gálaműsorokkal, kifinomult koktélparkettákkal kényeztették őket. A pályázat a főiskolás lányok krémjét vonzotta, és olyanoknak nyitotta meg a Barbizon kapuit, mint Joan Didion, Meg Wolitzer vagy Betsey Johnson. Sylvia Plath, a *Mademoiselle* leghíresebb vendégszerkesztője azonban nem csak jó hírét keltette a szállodának. Ott-tartózkodása után tíz évvel, röviddel az utolsó, sikeres öngyilkossági kísérlete előtt *Az üvegbúra* című, híres regényében kitergette az általa Amazonnak keresztelt Barbizon titkait.

Az okos vendégszerkesztők, a *Mademoiselle* pályázatának győztesei a szállodában együtt laktak az ikonikus Katharine Gibbs Titkárnöképző Iskola növendékeivel, akik három emeletet foglaltak el, és saját „házanyáik”,

takarodójuk és teadélutánjaik voltak. Ezek a lányok a Gibbs-iskola előírtos kiegészítőit viselték: fehér kesztyűt és tökéletesen föltett kalapot. Ők jelentették az új lehetőséget annak a kisvárosi lánynak, aki sem színészi, sem ének- vagy tánctehetségével nem tudta meghódítani New Yorkot, gépirói képessége azonban elég volt ahhoz, hogy szülővárosából a Madison Avenue elegáns csillogásába repítse. A Barbizon mint „babaház” hírnevét azok a modellek alapozták meg, akik először a Powers-ügynökségnél dolgoztak, majd sokan átszöktek az új Ford-ügynökséghez, amelyet két bátor nő vezetett egy lepusztult, barna homokkő sorházban. A falak között azonban, ahol ezek a szüntelenül randevúzó, magas sarkú cipős, elegáns nők laktak, bőven akadt csalódás is. Gael Greene író nő vendégszerkesztősége után két évvel visszatért a Barbizonba, hogy megörökítsen mindenkit, aki nem számított „babának”: az észrevétlen lakókat ő „Magányos Nőknek” hívta. Egyesek olyan magányosak voltak, hogy öngyilkosok lettek; gyakran vasárnap délelőttönként, mivel, ahogy az egyik Nő megjegyezte, a szombat este a randevúk ideje volt... vagy mégsem. A vasárnap meg a bánaté. A Barbizon vezetősége, Mrs. Sibley és Hugh J. Connor igazgató mindent megtett, hogy az öngyilkosságokat eltussolják, és ne kapja fel őket a sajtó. Tudták, hogy a látszat mindennél fontosabb, és a szálloda legelegánsabb lakója, Grace Kelly jobb reklámfogás, mint a reményvesztettek.

Mire a Barbizon megnyitotta kapuit a férfiak előtt, az eredeti eszme, ami életre hívta – nevezetesen, hogy a nők ambícióit, legyenek azok nagyok vagy kicsik, úgy lehet legjobban támogatni, ha csak nők laknak együtt, ahol nincs gondjuk a takarításra, és nem lehet visszatuszkolni őket a konyhába, mert egyszerűen nincs –, idejétmúltnak tetszett. Miért kívánom mégis, hogy bárcsak lett volna egy ilyen hely, amikor a főiskola elvégzése után New Yorkba jöttem? És ma miért szaporodnak gombamód a kizárólag nőket fogadó, az ő ambícióikat támogató terek? A nők nem azért jöttek a Barbizonba, hogy hálózatot építsenek, mégis ezt tették. Segítettek egymásnak munkát találni, megbeszélték a problémáikat, örültek egymás sikerének, és vigasztalták a csalódottakat és összetört szívűeket.

Már attól erősebbnek érezték magukat, hogy a Barbizonban lagnak. Ali MacGraw színésznő, aki 1958 nyarán lakott ott, jól emlékszik arra, ahogy két kezébe fogja kék-fehér, görög, papír kávéspoharát, és úgy érzi, „tart valahová” pusztán attól, hogy ott lakik.

A dűbörgő húszas években épült Barbizon Női Szálloda 1928-ban nyitotta meg kapuit azok előtt a nők előtt, akik független életet akartak élni Manhattanben

A *Hotel Barbizon* olyan történetet mesél el, amelyet eddig csak töredékesen hallottunk. Amikor először elhatároztam, hogy erről a különleges szállodáról és a figyelemre méltó nőkről fogok írni, akik átlépték a küszöbét, még nem tudtam, hogy előttem mások már el akarták mesélni a Barbizon történetét, de aztán föladták. Hozzájuk hasonlóan először én is falba ütköztem a kutatás során: a szállodáról túl kevés forrás állt rendelkezésre. A New York-i Történelmi Társaság Levéltárában, ahol egy halom dokumentumot reméltem találni, csupán egy vékony dossziét

adtak a kezembe *Barbizon* felirattal, amelyben mindössze néhány újságki-
vágás lapult. Szintén szegényesek a Barbizon lakóira, a „köztes nőkre” vo-
natkozó források. Azokat a nőket hívom így, akik sem nem arisztokrata,
művelt, társasági nők, sem nem szakszervezetet alakító munkásnők. Ter-
mészetesen ezek a levéltári és történetírásbeli hézagok, amelyekkel talál-
koztam, szintén árulkodóak. Elárulják, milyen könnyen feledésbe merül
a nők élete, és e feledés miatt esetleg azt hisszük, hogy a huszadik század
folyamán ők nem vettek teljeskörűen részt a mindennapi életben.

Pedig dehogynem, nagyon is részt vettek, alkotó módon és törekvő
tervekkel. Ezt tudtam meg, miközben történész-, riporter- és internet-
tes nyomozóként lassan elkezdtem fölfejteti a Barbizon rejtett történe-
teit. Megkerestem egykori lakóit, akik ma eleven, jó humorú, éles eszű,
nyolcvanas-kilencvenes hölgyek. Találtam emlékkönyveket, leveleket,
fényképeket. Még Wyomingban is felfedeztem egy levéltárat. A fellelt do-
kumentumok olyan egyedülálló nők történetét mesélik el, akik egy sajá-
tos közösséghez tartoztak. A dokumentumok megmutatják, mit jelentett
nekik, hogy végre saját szobájuk van, ahol szabadon lélegezhetnek, a csa-
lád terhe és elvárásai nélkül New Yorkban, az Álomvárosban. A Barbizon
Női Szálloda teret adott ahhoz, hogy átalakítsák magukat, és sem azelőtt,
sem azóta nem létezett semmi ehhez fogható.

ELSŐ FEJEZET

A BARBIZON ÉPÍTÉSE

Az elsüllyeszthetetlen Molly Brown és a flapperek

Az elsüllyeszthetetlen Molly Brown fénykorában, már mint szüfrasset és aktivista, de még mielőtt a *Titanic* leghíresebb túlélője és a Barbizon egyik első lakója lett volna

Az Új Nő a tizenkilencedik század utolsó évtizedében bukkant fel. Feltett szándéka volt, hogy több legyen, mint csupán leány, feleség és anya. Fel akarta fedezni az otthon falain kívüli világot, független akart lenni, és fel akart szabadulni minden alól, ami gúzsba kötötte. Mindenki szeme láttára elkezdett bő nadrágban és dagadó ujjú blúzban kerékpározni – úton volt *valahová*.

Az „Új Nő” kifejezést Henry James író vezette be a köztudatba. Azokat a módos amerikai nőket írta le vele, akik az otthoni korlátoktól függetlenül éltek világukat Európában. A kifejezés idővel gazdagabb tartalmat nyert: Új Nőnek lenni azt jelentette, hogy az ember átveszi az irányítást a saját élete felett.

Elsőként az Új Nő kishúga, az úgynevezett Gibson-lány¹ érkezett, a felső középosztálybeli nő, kibontott hajjal, a megfelelő helyeken gömbölyded alakkal, halcsontos fűzőbe szorított derékkal, amitől kissé előredőlt, mintha örökké sietne valahová. Ezután jött az első világháború, a nők szavazati joga, a dübörgő húszas évek, és a Gibson-lány átadta helyét önmaga vadabb változatának, a flappernek. Ez a középső hűg elhajította a fűzőt, ivott, dohányzott, flörtölt, hogy a többiről ne is beszéljünk! Csupa vihogás és lelkendezés volt, és még a bokájánál is többet mutatott magából. De a flapper mindenki számára világossá tette – akár érdekelte az illetőt, akár nem –, hogy az Új Nő kivívta egyenjogúságát. A hagyományos elvárások megtagadása már nem csak azoknak volt a kiváltsága, akik anyagilag megengedhették maguknak. A Nő, az összes nő elindult

¹ Charles Dana Gibson illusztrátor 1890-ben rajzolta meg első trendteremtő, karcsú derekú, dús keblű, jól szituált, gyönyörű és népszerű nőalakjait, akikre később Amerikában és Kanadában minden asszony és lány hasonlítani akart. (*A szerk.*)

világhódító útjára. A háború és a nők szavazati joga megdöntötte a korábbi érveket, hogy miért is kell a nőknek otthon maradniuk. Eljött az idő, hogy a világ hozzászokjon ehhez. Ebben a szellemben épült a Barbizon Női Klubszálloda 1927-ben.

Az elsüllyeszthetetlen Molly Brown, aki arról lett híres, hogy túlélte a *Titanic* katasztrófáját, egyike volt a Barbizon első lakóinak. A nő, aki öszszeszedte minden bátorságát, és evezett, egyre csak evezett, amikor a férfiak nem, most tollal a kezében ott ült apró íróasztalánál a barbizonbéli szobájában. 1931-et írtak; Molly Brown (akinek az igazi neve Margaret Tobin Brown volt), az egykori szépség hatvanhárom éves volt, túlsúlyos, messze nem tökéletes, és különöc – rikító öltözködése már-már nevetségesbe hajlott. Ám őt ez egy cseppet sem érdekelte; még mindig az Új Nő első nemzedékének magabiztosságával járt-kelt a világban, és tudta, hogy bárki bármit mond is, ő már kitűzte zászlaját ebben az új évszázadban.

Abbahagyta a denveri barátnőjének szóló levél írását, és kinézett a Barbizon ablakán a színtelen februári égre. Azt az éjszakai égboltot juttatta eszébe, amit akkor látott, amikor a *Titanic* az oldalára dőlt, sokkal gyorsabban, mint azt bárki el tudta volna képzelni. Ez már régen, 1912-ben történt, az első világháború kitörése előtt két évvel, egy letűnt korban. Molly Brown csatlakozott barátaihoz, a híres Astorékhoz egy egyiptomi és észak-afrikai utazásra. A lánya, aki Párizsban, a Sorbonne-on tanult, Kairóban várta, és együtt pózoltak nehéz, Edward korabeli ruhában a kötelező tevegélős fényképhez, mögöttük a szfinxszel és a piramisokkal. Molly visszament a lányával Párizsba, de amikor hírt kapott, hogy az unokája odahaza megbetegedett, gyorsan jegyet váltott ugyanarra a hajóra, mint Astorék: a *Titanicra*.

Még csak hat napja utaztak. Kellemesen megvacsorázott, és kényelmesen heverészve olvasgatott első osztályú kabinjában, amikor reccsenést hallott. Leesett az ágyról, de mivel tapasztalt utazó volt, rá se rántott, még akkor sem, amikor meghallotta, hogy a gépek leálltak. Egyszer csak James McGough, a philadelphiai Gimbels áruház beszerzője megjelent az ablakánál, mint egy kísértet, karjával hadonászva és kiabálva: „Gyorsan a mentőövet!” Ekkor rétegesen felöltözött, és felsietett a fedélzetre. Ott kikerekedett szemű embereket látott, akik a figyelmeztetés ellenére vonakodnak beszállni a mentőcsónakba. Miközben megpróbálta meggyőzni

az első osztályon utazó nőtársait, a legénység egyik tagja minden teketória nélkül belehajította az egyikbe. Ahogy a mentőcsónak távolodott, lövéseket hallott – a tisztok lőttek a fedélköz utasaira, akik kétségbeesetten be akartak ugrani a gazdagoknak fenntartott csónakokba, amelyeket félig üresen bocsátottak vízre.

A sötétben, ahogy a hatos számú mentőcsónak tovasiklott a hullámon, Molly megkövülten nézte a jelenetet. A körülötte lévők a szeretteikért kiáltoztak, akik még a fedélzeten voltak, miközben a víz körülnyaldosta, majd egészben elnyelte a *Titanicot*, amely nyomtalanul eltűnt. A sikolyok még akkor is hallatszottak, amikor már minden más elcsendesedett. Éjszaka volt, a tenger szurokfekete, és a mentőcsónakban tartózkodó két úriember ügyefogyottsága csak még kézzelfoghatóbbá tette reménytelenségüket. Molly Brown nem bírta nézni, és átvette az evezőt. Ő irányította az evezést és az életösztönt, közben levetett egy-egy ruhadarabot, és odaadta azoknak, akiknek kevésbé vágott az eszük. Hajnalban a *Carpathia* fölvette a mentőcsónak utasait, és mire néhány nap múlva kikötöttek New Yorkban, Molly, az örök aktivista már megalapította a Túlélők Bizottságát, amelynek az elnöke lett, és 10 ezer dollárt gyűjtött a károsultak javára. Ezt sürgönyözte denveri ügyvédjének: „A víz kellemes volt, jólesett az úszás. Neptunusz módfelett kegyes volt hozzám, és partra vetett.” Neptunusz azonban nem volt ilyen kegyes a barátjához, IV. John Jacob Astorhoz, a *Titanic* leggazdagabb utasához.

Majdnem húsz évvel később történt, hogy az elsüllyeszthetetlen Molly Brown szobát vett ki a Barbizonban, amelynek ablakából a világ a hasonló égbolt ellenére egészen másként festett. A világháború rengeteg mindent megváltoztatott, de személy szerint Mollynak a férjétől, J. J. Browntól való különválása ugyanolyan fontossággal bírt. Azért váltak el útjaik, mert a férj nőcsábász volt, a feleség pedig aktivista. Feminista, gyermekvédelmi szószóló, szakszervezet-alapító volt egy olyan korban, amikor még ezek egyike sem volt divatos foglalatosság. Az ír származású J. J. a szegénységből küzdötte fel magát milliomos aranybányásszá. Mollyval együtt tettek szert fényes gazdagságra, és a denveri úri társaság befogadta őket. Különválásuk, majd J. J. 1922-ben bekövetkezett halála után – végrendelet nem volt, csak öt évig tartó huzavona – mind a denveri társaság, mind gyermekei elfordultak Mollytól. De ez csak felszította

korábbi vágyát, hogy a világot jelentő deszkákra lépjen. Molly Brown a legendás francia színésznő, Sarah Bernhardt lelkes rajongójaként Párizsba költözött színjátszást tanulni, ahol szerepelt *A velencei kalmárban* és az *Antonius és Kleopátrában*. Értelmes és érzelmes volt egyszerre, olyan, amit arrafelé értékelnek, még egy hatvanéves nőben is, és hamarosan úgy emlegették, mint „az elegáns Párizs koronázatlan királynője”.

Bármennyire túlzó volt is az őt övező mitológia, Molly Brown tényleg roppant életrevaló volt. Egyszer ezt írta magáról: „Én a kalandok leánya vagyok. Ez azt jelenti, hogy soha, egyetlen pillanatig sem unatkozom, és mindig készen állok bármilyen eshetőségre. Soha nem tudom, mikor szállok repülőgépre, majd érek földet zuhanva, vagy megyek autókázni, és hódítok meg egy sarkot, vagy indulok sétálni hajnalban, és jövök haza összetörve egy mentőautóban. Ilyen csillagzat alatt születtem, ahogy az asztrológusok mondanák. Jó ez, főleg a magamfajtának, aki inkább kirobbanna, mint kihervadna az életből.” Molly Brown távolról sem volt flapper, bár ha fiatalabb, kalandvágya azzá tette volna. De nem volt fiatalabb, és ellenszenvvel viseltetett a flapperek, a dzsesszkorszak eme ifjú teremtései iránt, akik azzal az egy, nehezen kivívott győzelemmel határozták meg magukat, amelynek kivívásán Molly Brown nemzedéke már rengeteget fáradozott: a szexuális szabadsággal. Amikor azonban Molly Brown visszatért Párizsból New Yorkba, mégis itt, a Barbizon Női Klubszállodában lakott, egy fedél alatt azokkal a fiatal nőkkel, akiket nyilvánosan elítélt ugyan, de a lelke mélyén bizonyára megértett. Hozzájuk hasonlóan azért választotta ezt a lakhelyet, mert ki akarta próbálni önmaga különböző változatait, és erre a Barbizon volt a legmegfelelőbb helyszín.

Molly el volt ragadtatva a szállásától. Elküldte a Barbizon prospektusát Denverbe, a barátnőjének, amit kellőképpen összefirkált, hogy elmagyarázza neki a New York-i életét. *Még rádió is van minden szobában!* – írta. Ott volt fekete tollal vastagon bekarikázva az északnyugati torony egy terasszal, amely a Lexington Avenue és a Hatvanharmadik utca kereszteződésére nézett. Abban volt Molly lakosztálya, a szálloda egyik legjobb szobája, amely azonban még így is szerény volt, akárcsak a rendes szobák, keskeny, egyszemélyes ágygal, kicsiny íróasztallal, komóddal és egy parányi fotállal. Az ember az ágyból elérte az ajtót, és épphogy föl kellett kelni, ha valamit be akart tenni a komódba. Bár szerény hajlék volt, Molly

azt írta a barátnőjének, hogy „műhelynek” használja a szobát, ahol „a plafonig érnek a holmik”.

Látkép a Barbizonról 1927-ből, közel az építkezés befejezéséhez

Egy másik neogótikus ablakot is bekarikázott, még magasabban, a tizenkilencedik emeleten, a Barbizon Ligetszépe-tornyában, ahol a bimbózó festők műtermei és a leendő muzsikuskok próbatermei voltak. Az egyik hangszigetelt, magas belterű szobában gyakorolta Molly óraszám az áriákat. Ebben a zeneszobában, folytatta, adtak hangversenyt a szálloda zeneművész(palánta) lakói. Az olasz reneszánsz stílusú előcsarnokban és annak galériáján kártyáztak a barátnőkkel. A tölgyfa lambériás könyvtárban tartották a könyvklub üléseit. (Molly valószínűleg a Pegazus Csoport irodalmi társulás összejövetelein vett részt, amely a Barbizonban gyűlt össze „a szellemi eredmények előmozdítása végett, lehetőséget nyújtva a

szervezőknek munkáik közönség előtti bemutatására és megvitatására a józan, igazságos és építő kritika légkörében”). A férfiak – minden férfi a jegyzett orvosok, vízvezeték- és villanyszerelők kivételével – szigorúan ki voltak tiltva a szálloda egész területéről, kivéve az előcsarnokot és a tizennyolcadik emeleti társalgót, ahová a férfi vendégek bebocsátást nyerhettek hölgyismerősük kíséretében.

A klubhotel főbejárata a Hatvanharmadik utcáról nyílt, a földszinti, összesen nyolc üzlet pedig a saroképület Lexington Avenue-i oldalán sorakozott. Volt ott vegytisztító, fodrász, patika, harisnyabolt, kalapos, valamint egy Doubleday könyvesbolt – minden, amire csak egy bizonyos osztálybeli nőnek szüksége lehet. Az üzletek a szálloda belsejéből nyíltak, egy külön kis folyosóról, Molly Brownnak tehát ki sem kellett tennie a lábát az épületből, ha nem volt hozzá kedve. A Barbizon három évvel azelőtt nyílt meg, hogy New Yorkban kitört volna az építkezési láz – ki a réggivel, legyen minden új! A közvélemény szerint Manhattan az évek során összevissza, ész nélkül, logikátlanul növekedett, de mindezt még helyre lehet hozni. Az elmúlt századok épületeit a földdel tették egyenlővé az új, törekvő, gépesített huszadik század kedvéért; a bérházak és alacsony épületek átadták helyüket a szakszerűen megtervezett tornyoknak, amelyek art deco körvonalakkal karcolták a felhőket.

A huszadik század elejének építészete éppolyan új volt, akárcsak az Új Nő, aki kitört a régi korlátok közül. A tizenkilencedik századi New York kritikusan elítélték a Manhattanre „terített barna köpönyeget”, amelynek nyomában „unalmas, barna homokkő” épületek tengere áradt. A ma kedvelt, hangulatosnak és korhűnek tartott barna homokkő házakat akkorigiban a város rákfenéjének tekintették. A várostervezők rámutattak, hogy nem tudják ugyan visszahozni „New Amsterdam régi, holland napjait a piros cseréptetőkkal, szőnyegmintás téglahomlokzatokkal és élénk színű faszerkezetekkel”, az új században vadonatúj arculatot adhatnak a városnak a legjellegzetesebb épülettel, a felhőkarcolóval.

Ebben az építkezési lázban, 1926-ban a Rodeph Sholom hitközség 800 ezer dollárért eladta a telkét a manhattani Hatvanharmadik utca és a Lexington Avenue sarkán. Az Egyesült Államok egyik legrégebbi zsidó hitközsége az Upper West Side-ra költözött, és átadta helyét a hamarosan felépülő női luxusszállodának. A Sholom-zsinagóga ötvenöt évig állt ezen

a helyen, ahová a zsidó bevándorlókból álló gyülekezetét követte, amikor annak tagjai Lower East Side-i bérházaikból új otthonokba költöztek Midtown Manhattanbe és az Upper East Side-ra. Most újra követte a gyülekezetet, amikor továbbköltöztek ebből a városrészből, amely igen gyorsan beépült, főleg miután a Grand Central pályaudvarról induló Lexington Avenue metróvonalat a Negyvenkettedik utcától meghosszabbították egészen a Százhuszonötödik utcáig. A templom fél évszázados fennállása New York Upper East Side városrészében ünnepélyes véget ért, amikor a gyülekezet legidősebb tagjai a színpadon emlékeztek meg a változás eme pillanatáról. A kilencvenhét éves Mrs. Nathan Bookman és a kilencvenegy éves Isador Foos, akik tizenhárom éves koruk óta voltak tagjai a gyülekezetnek, most a színpadon trónoltak, és onnan tekintettek le az álló New York-iakra, akiknek szülei és nagyszülei egykori Lower East Side-i német zsidó bevándorlók voltak, és búcsúztatták a tizenkilencedik századot. A Barbizon éppen készült köszönteni a huszadikat.

Ahogy annak idején növekvő szükségletet elégített ki, és felépült a Sholom-templom a Hatvanharmadik utca és a Lexington Avenue sarkán, ugyanúgy a most a helyére tervezett létesítmény is egy vadonatúj szükségletre válaszolt. Az első világháború felszabadította a nőket, és az 1920-as, tizenkilencedik alkotmánymódosítással a politikai életet is megnyitotta előttük, valamint a dolgozó nőket is láthatóvá és elfogadhatóbbá tette. A lányok soha nem látott számban tanultak tovább, és bár a végcél továbbra is a férjhezmenetel volt, a hivatali munka ötvözte a házasságra való felkészülés elfogadható formáját a flapperélet ragyogásával annak városi, fogyasztói túlzásaival egyetemben, miszerint: Vásárlás a Bloomingdaleben! Vacsora Delmonicónál! A hivatali munka korábban a fiatal emberek karrierjének ugródeszkája volt, most azonban, amikor a fiatal nők ezrével tódultak a hivatalokba a csillogó-villogó, új felhőkarcolókban, amelyek évente emelkedtek Manhattan-szerte, a titkári munka megszűnt az előrelépés lehetőségével kecsegtető karrierút lenni. Ehelyett újraértelmezték mint lehetőséget a fiatal nők számára, hogy gyakorolják az „irodai feleség” szerepét, miközben saját fizetést kaptak, és rövid, független életet élhettek, mielőtt férjhez mentek. Ezen új világ új titkárnői olyanok lettek a főnökeik számára, „mint apáik nemzedékének eltűnt feleségei, amennyire ez csak lehetséges volt”, állította a *Fortune* magazin. Gépelték a főnök

leveleit, vezették a könyvelését, fogorvoshoz vitték a lányát, és szükség esetén hízelgéssel legyezgették a hiúságát.

Az Új Nő azonban szintén kapott valamit cserébe: nyilvánosan szentesített jogot a független élethez, a szexuális önkifejezéshez (egy bizonyos pontig), fogyasztóként az önkényeztetéshez, a városi élet minden izgalmanak megéléséhez, valamint ahhoz, hogy saját szabályai szerint jelenjen meg a világban. Ehhez pedig saját lakhelyre volt szüksége. A régimódi női panziók – a korábbi lehetőség a New Yorkban élő és dolgozó, egyedülálló nők számára – egy letűnt kort idéztek, és ma már megvetéssel tekintettek rájuk. A *The New York Times* szerint „lószőr szelton” és „állandó marhapörkölt-szag” jutott róluk eszébe az embernek. Ezek továbbá a munkásosztályhoz kapcsolódtak, az új, felső vagy középosztálybeli, dolgozó nők pedig valami jobbra vágytak. Nem tartottak igényt sem házirendre, sem arra az atyáskodó emberbarátságra, ami sok régimódi, özvegyeket, munkásnőket és a társadalom peremére sodródott nőket befogadó panzió működésének hátterében állt jó szándékkal, mégis lealacsonyító módon. Ezenkívül a laccím is számított, nem is keveset!

De még ha el tudtak is tekinteni a szegényes szobáktól, a szúrós lószőrtől meg a rágós marhahústól, ezekből a panziókból közel sem volt elég a városba özönlő rengeteg fiatal nő befogadására. Helyettük az égbe nyúló lakószállodák kínáltak megoldást.

A lakószállodák divatja – családok, illetve agglagények számára – az 1800-as évek végén kezdődött. „Városon nem ildomos már márványpalotákat építtetni, bármennyi pénze van is az embernek – írta egy korabeli társadalmi elemző. – Az ember inkább szállodában lakik.” A szállodai lakások között minden megtalálható volt az aranykor mérhetetlenül gazdagjai számára épült lakópalotáktól kezdve az egyedülálló iparkodók számára készült praktikus szobákig. Ezeknek a szállodai szobáknak az otthonosságára nagy gondot fordítottak. A szerényebb lakószállodákat olyan bútorokkal rendezték be, amelyek szándékosan kisebbek voltak az átlagnál, hogy beférjenek a kisebb terekbe, és egyben nagyobbak mutassák a szobát. Az ágyakról lehagyták a lábdeszkát, a fejdeszkát pedig alacsonyabbra vették, hogy kevesebb helyet foglaljon. A bútorok sarkait ugyanezen célból lekerekítették. A felső kategóriás lakószállodákban tizennyolcadik századi bútorok drága másolataival rendezték be a szobákat,

és gyakori volt a kandalló. A Waldorf Astoria építéskor külön bemutatószobákat és -folyosókat építettek egy raktárban, ahol mindent gondosan megvizsgáltak és összeillesztettek a fal színétől kezdve a szőnyegen, függönyön és szekrényeken át a csaptelepekig. A Waldorf Astoria belsőépítésze, Mrs. Charles Sabis, megtekintés után elfogadta vagy elutasította a bemutatósobákat, amelyeket a döntést követően azonnal lebontottak, és már rendezték is be a következőt. Mrs. Sabis egyes lakosztályokhoz angol faburkolatot tervezett, amit egy yorkshire-i kastélyból mentettek meg, miközben azt a nagy horderejű kérdést latolgatta, hogy vajon „egy lakkozott paraván vagy Ming-váza illenék-e az Anna királynő hangulatú szobába?”. Fontos volt, hogy ezek a drága lakószállodai szobák ne legyenek egyformák, hiszen nem egy kaptafára készült szállodalánchról volt szó.

A lakószállodák elterjedése nagyrészt az ingatlanszabályozás kiskapujának volt köszönhető, az 1901-es társasházépítési törvény ugyanis kimondta, hogy a konyha nélküli lakásokból álló épületekre nem vonatkoznak a New York városi magassági és tűzvédelmi előírások. Bár az ok igen prózai, a hatás elkerülhetetlenül elegáns lett, mert hiszen ki ne akarna teljes ellátást nyújtó szállodában lakni? És ha az ember nem lakott is ilyen helyen, szombat délelőttönként láthatta a „mozgóban”, ahol az örülden népszerű *Thin Man*-filmek legújabb részét vetítették William Powell főszereplésével, aki fesztelenül mozgott a zugkocsmák és lakószállodák világában, és jókedvűen, ittasan, koktéllal a kezében járta keresztül-kasul a várost. 1903-ban a hoteltulajdonos Simeon Ford velősen így jellemezte a szállodák közti különbséget: „Vannak finom szállodák finom embereknek, rendes szállodák rendes embereknek, egyszerű szállodák egyszerű embereknek, és hobószállodák hobóknak.” Innen már csak egy lépés volt az újabb kategória: *női szállodák nőknek*.

A Barbizon lett a legfényűzőbb, bár nem a legelső. Az a Martha Washington hotel volt, amely más elvek alapján épült ugyan, mégis az egyengette az utat a Barbizon számára. Az 1903-ban megnyílt Martha Washington mindössze tizenkét emeletes törpe volt a Madison Avenue-n, a Huszonkilencedik és Harmincadik utca között. Korát jóval megelőzve kielégítette az önálló, nem fizikai munkát végző nők lakásigényét abban az időben, amikor a New York-i szállodák szabályzata előírta, hogy egyedül utazó női vendéget este hat óra után csak abban az esetben fogadhatnak,

TETSZIK? MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha öröme és felszabadult percekre vágysz!

**Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!**

**MOST
KEDVEZMÉNNYEL**

lehet a tiéd!

[Megnézem.](#)

NE HAGYD KI!

Rendeld meg most a kiadónál!

Még több jó könyv

megjelenését támogatom veled.

[Imádom a jó könyveket. Kérem máris!](#)

amennyiben nehéz koffert cipel, bizonyítandó, hogy nem prostituált. A helyzet annyira kínos lehetett, hogy két felső osztálybeli hölgy „bevallotta, hogy a philadelphiai Broad Street pályaudvaron töltötték az éjszakát, mivel nem akarták megkockáztatni, hogy nem engedik be őket a szállodába”. Már az első világháború előtt is érkeztek ilyen nők New Yorkba egyedül, munkavállalás céljából. A módosabbak vagy leleményesebbek találtak itt-ott megoldást, köztük volt egy nőkből álló alkotóközösség, amely eldugott sikátorokban álló istállókat alakított át csinos, műteremmel ellátott szálláshelyekké. Más dolgozó nők bérházakban vettek ki lakásokat, amelyeket olyan szépen felújítottak, hogy az ember el sem hitte volna, mi bújik meg a lerobbant homlokzat mögött. Hamarosan azonban ezek a nők is a forradalmi Martha Washingtonba költöztek, ami a szüfrazetteknek is menedéket nyújtott, köztük dr. Mary Walkernek, aki orvos és híres feminista volt, és már jóval a flapperek előtt megkérdőjelezte a korlátozó öltözködési szabályokat. Házassági esküjében nem volt hajlandó kimondani az „engedelmeskedni” szót, megtartotta a lánykori nevét, és rövid szoknyája alatt nadrágot hordott.

Annak ellenére, hogy nagy szükség volt ilyen szálláshelyre, a Martha Washington 1903-as megnyitását teljes körű értetlenség, vagy ami még rosszabb, elutasítás kísérte. Szájtátiakkal telezsúfolt „megfigyelő automobilok” hajtottak el lassan mellette, mintha valami vásári komédiát bámulnának. Maga a vezetőség sem tudta pontosan, hogyan tovább. Eleinte úgy ítélték meg, hogy a kötelezően előírt (!) nehéz kofferek emelgetéséhez szükség van férfiakra, egy év elteltével azonban a legénységet leányságra cserélték, mivel a női személyzetet addigra megbízhatóbbnak tartották. A *New York Herald* imígyen gúnyolta a neváltást: a londoner „elég szendének tűnik fekete ruhájában, egyszerű, fehér gallérral és kézelővel”. Mi több, senkinek sem fért a fejébe, hogy tud meglenni ennyi nő összezárva, oltalmazó férfiak nélkül. A Martha Washington egy korai brosúrája helyt ad az ismétlődő kételemeknek, hogy vajon „megoldható-e akár négy- vagy ötszáz nő elhelyezése egy fedél alatt”. A szálloda lakóit ugyanakkor biztosították, hogy a Martha Washington hasznot akar termelni, és a háttérben nem „atyáskodás vagy emberbaráti eszme” áll, mint a munkásosztálynak szánt panziók esetében. Más szóval ezt a lakószállodát azzal a céllal építették, hogy színvonalas önálló élet helyszíne legyen, nem